

Na ružovom pochode pochodovalo...

str. 5

Novovešťan robí v Čechách tatéra...

str. 4

„Hovi“ je späť, z palubovky sa presúva...

str. 8

Spišský

PATRIOT

NOVINY PRE NOVOVEŠŤANOV TELOM AJ DUŠOU

1. október (1) 2018

PREČO POTREBUJEME NEZÁVISLÝCH NOVINÁROV

Len pár dní predtým, ako nabralo vyšetrovanie vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej nové obrátky, sa v centre mesta objavili veľmi zaujímavé plagáty. Priestor okolo fontány pri evanjelickom kostole sa stal akouśi prírodnou galériou pre výstavu s názvom Shut up! Voice of de-

mocracy is in danger. Pre tých, ktorí anglicky nevedia, preložím: Držte huby! Hlas demokracie je v ohrození. Do Spišskej Novej Vsi sa dostala vďaka Tomášovi Cehlárovi. „Keď mi to môj priateľ a spoluautor výstavy, Róbo Slovák, ponúkol, neváhal som ani na chvíľu. Povedal som mu, že ju chceme a zabezpečíme všetko, aby

si ju mohli Novovešťania, prípadne návštevníci mesta pozrieť. Tie práce sú odozvou na strašnú vraždu investigatívneho novinára a jeho priateľky. Vernisáž sme naplánovali na deň, v ktorom od nej uplynulo presne 7 mesiacov.“ Na vernisáž prišli aj stále nezmiernení so smrťou svojich detí aj rodičia Janka Kuciaka a mamka

Martiny. Jankov otec mi podal ruku. Tvrdá dlaň a upracované prsty zovreli pevne. Omnoho menej pevný bol jeho hlas, keď hovoril. Pomaly, potichu a trochu akoby ustrašene: „Stále neviem pochopiť jedno. Prečo nám Janka zabili. Mňa ani tak nezaujímalo kto, ale, preboha, prečo? Učíte pokračovanie na str. 2 ▶

editoriál

Vie mi to poriadne pokaziť náladu. Kúpim si miešok zemiakov a keď ich začnem čistiť, pod šupkou nachádzam plno „kazov“. A tak vyrezávam, vylupujem a výsledkom je očistený zemiak plný dier a dieročiek. Štvrtina z neho skončila v koši. Kúpim si nakrájanú šunku. Nezmene ju všetku, ale o dva dni je pokrytá slizom a končí v koši. Broskyne alebo paradajky majú chuť, ktorú sa snažím už dlho identifikovať. S určitosťou viem, že to nie je chuť paradajok a broskyní. Hračky, ktorú kúpim deťom, neprežijú zaťažkávacie skúšky detských rúk, ale po pár dňoch prestanú sami od seba svietiť, krútiť sa, alebo vydávať zvuky. Začala nám blbnúť práčka. Má už 15 rokov. Dali sme jej ešte jednu šancu a zavolali opravára. O 5 minút bola v poriadku a opravár pri rozlúčke povedal: Takú dobrú už nikdy v živote nekúpíte. Asi viete o čom hovorím. Elektroniku dnes vyrábajú tak, aby sa po období záruky rýchlo pokazila. Ale späť k potravinám a jedlu. Ako dieťa sme nemali spišské párky kedykoľvek rodičia chceli. Ale keď už ich zohnali, tak to boli párky ako báseň. Dnešné spišské párky robia svojmu menu skôr hanbu. Roky som hrdý na naše reštaurácie. Je ich dosť a väčšina z nich ponúka špičkové jedlá. Ako vidím, prichádza konkurencia. Minimálne 3 čínske reštaurácie len na námestí. Ochutnal som a nemôžem povedať, že v nich varia zle. Raz mi chutilo veľmi a raz skoro vôbec. Ale sú lacné a nakrmia vás rýchlo. Z Domu kultúry sa stal svätostánok čínskeho tovaru a na námestí nájdete aj ďalšie predajne s tovarom, ktorého kvalita je primeraná nízkej cene. Bol som párkrát aj v mestách na západ od Slovenska a tento druh „kultúry“ som videl iba v čínskych štvrtiach týchto miest. Aby sme sa rozumeli, v žiadnom prípade neodsudzujem takéto predajne, či bufety, len sa mi zdá, že ich už máme v centre viac než dosť. Naše mesto a jeho zástupcovia lietajú do Číny a po návrate domov sľubujú, že nám čínski podnikatelia otvoria nové fabriky a prinesú nové pracovné miesta. Snáď nemali na mysli tento plazivý rozmach ázijských bazárov a bufetov. -leb-

TOTO DOKÁŽEME UROBIŤ Nový systém podpory kultúry a športu v meste

Už rímski cisári dobre vedeli, že ľudia potrebujú chlieb a hry. V dnešnom ponímaní to znamená prácu a po práci aktívny oddych.

Je povinnosťou mesta ponúknuť svojim obyvateľom možnosť zaradiť si a uživiť svoje rodiny, ale aj vybrať si z veľkej ponuky voľnočasových a oddychových aktivít. Každý Novovešťan určite registruje, že v meste bolo v posledných rokoch

veľa kultúrnych a spoločenských podujatí. Mesto na ich organizáciu ale míňalo, podľa mňa, príliš veľa peňazí. Kultúra ale nepatrí iba do centra mesta a určite to nie sú iba hviezdy pop music a „cezpoľné“ súbory (di- pokračovanie na str. 7 ▶

šuškanda

Ako novinár pracujem už takmer štvrté storočie. Po celý čas v Spišskej Novej Vsi. Zažil som éry 4 primátorov, vzostupy a pády komunálnych politikov. Za ten čas som mal možnosť aspoň trochu spoznať aj zákulisie našej lokálnej politickej scény. Okrem obmedzenej sumy informácií mám k dispozícii aj slúžiacu pamäť a morálne zásady, ktoré mi vstúpili do krvi. Podľa jednej z nich je nepripustné obohatiť sa na úkor niekoho iného. Podľa ďalšej nesmiem rozdeľovať ľudí na lepších a horších podľa toho, či sú to moji priatelia,

alebo či mi sú sympatickí. Skutočná pomoc je tá, ktorú dávam vtedy, keď sa mi nechce, keď kvôli nej musím prerušiť svoje pohodlie. Ak v rovnici s týmito etickými členmi prídeme k znamienku rovná sa, je hľadanie výsledku veľmi ťažké. Všetci sme svedkami toho, ako sa po voľbách menia riaditelia rôznych úradov a inštitúcií. Tým, ktorí dostávajú príležitosť riadiť spoločnosť hovorí viac stranícka príslušnosť, než odbornosť. Ak poznáte nejakú pracovníčku, alebo pracovníka akéhokoľvek úradu verejnej správy v našom meste, skúste sa ho opýtať, aká atmosféra tam vládne. Či sloboda pokračovanie na str. 2 ▶

KANDIDÁTI NA POSLANCOV DO MESTSKÉHO ZASTUPITEĽSTVA

MUDR. Iveta Fulková

Svoje miesto v poslaneckých laviciach Mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi chce mať aj 48-ročná Iveta Fulková. Pracuje ako obvodná lekárka v Rudňanoch. V politike sa pohybuje už niekoľko rokov. Hovorí:

„Som okresnou predsedníčkou SaS v Spišskej Novej Vsi. Ale dobre viem, čo obnáša práca poslanca. Náš okres mám česť zastupovať v zastupiteľstve Košického samosprávneho kraja. Aj to je priestor, v ktorom môžem pomáhať nášmu mestu a jeho obyvateľom. Záleží mi na tom, aby sa im žilo ľahšie, s pocitom, že sú naozaj dôležití. Oni aj ich, často neriešené, problémy. A to je dôvodom, prečo som sa rozhodla kandidovať na poslanca v našom meste aj v komunálnych voľbách.“

Kto ju pozná, vie, že doktorka Fulková má sil, chutí a energie na rozdávanie. Pri rozhodovaní sa riadi zdravým rozumom a dáva si záležať na tom, aby nikdy nesľubovala niečo, čo nedokáže splniť. „Hovorí sa, že slovo robí muža. Ja tvrdím, že slovo robí ženu. Nemienim preto pred voľbami sľubovať hory-doly, aby som nemusela tráviť veľkú časť poslaneckej práce vysvetľovaním, prečo svoje sľuby neplním a vyhováraním sa na iných. Viem, že rozvoj mesta je závislý na jeho rozpočte. Ten síce nie je zázračný, ale ak budeme naše spoločné peniaze využívať efektívnejšie než doteraz, určite dokážeme oveľa viac.“ Ako lekárka, Iveta Fulková, dobre vie, že spokojnosť každého z nás je silne závislá na zdravotnom stave. Veľmi jej záleží na tom, aby priviedla na športoviská čo najviac Novovešťanov. „Musíme ľuďom vytvoriť podmienky na športovanie. So športovcami cestujem po celom Slovensku. V Kysuckom Novom Meste, Banskej Bystrici, Leviciach, či Piešťanoch som videla niečo, čo by sme mali mať aj v Spišskej Novej Vsi. Multifunkčnú halu na tenis, bedminton, pozemný hokej, florbal. Postavíme ju na Blaumonte. Nutné je dobudovanie cyklotrás v meste. A to spôsobom, aby sa človek za Západu, či Mieru dostal bezpečne na bicykli až do napr. Embracca.“ Všetko niečo stojí a peniaze nerastú na stromoch. To pani Iveta dobre vie. Rovnako ako to, kde ich zohnať. „Máme ľudí schopných pripraviť kvalitné projekty, schopné získať podporu z eurofondov. Tie pomáhajú iným mestám a mali by výraznejšie pomôcť aj nám. Je prejavom neschopnosti nevyužívať tento bohatý zdroj financií.“ Je pochopiteľné, že ako lekárka, vníma Iveta Fulková citlivo aj sociálnu oblasť. Má dostatok skúseností, aby vedela, na čo je nutné zamerať zvýšenú pozornosť mesta. „Mesto by malo zabezpečiť imobilným, či ťažko postihnutým občanom opatrovateľskú službu, bola by som rada, aby jej dostupnosť bola na požadujúcej úrovni. Nepresúvať občanov do rôznych domovov, ale nechať ich doma, kde sa cítia najprijemnejšie.“

„Máme ľudí schopných pripraviť kvalitné projekty, schopné získať podporu z eurofondov.“

Ing. arch. Mária Kleinová

Veľa rodených Novovešťanov odišlo za štúdiom, prácou, či láskou do Bratislavy. Mária Kleinová je výnimkou, ktorá potvrdzuje toto pravicidlo. Jej cesta bola opačná. Narodila sa a mladosť prežila v Bratislave. Pred 34 rokmi sa s rodinou presťahovala do Spišskej Novej Vsi.

„Keďže som promovala na Katedre dejín architektúry, moje študijné cesty často smerovali na Spiš - do regiónu neskuťtočne bohatého na historické pamiatky. Vášeň pre ne vo mne zostala dodnes. Jedinečná Spišská Nová Ves mi učarovala a stala sa mojím osudom. Definitívne som sa sem s rodinou presťahovala v roku 1984.“

Dnes pracuje ako výkonná riaditeľka spoločnosti Spiš-View-Trading (Spišské výstavné trhy). Pripravovala výstavy v zahraničí, ale najmä posledných 30 Spišských výstavných trhov v našom meste. To propagovala na viacerých výstavách v zahraničí. Popri zviditeľňovaní Spišskej Novej Vsi za bránami mesta, chce svoje skúsenosti využiť aj ako poslankyňa mestského zastupiteľstva. „Vo svojej práci som dobre spoznala náročnosť práce podnikateľa. Viem, že aj odvážni ľudia, ktorí sa rozhodli zobrať na seba zodpovednosť za svoje rodiny a často aj zamestnancov, potrebujú pomoc a podporu mesta. Práve tu vidím jednu zo svojich poslaneckých priorit.“ A hneď dodáva aj ďalšie. „Verím, že pomôcť môžu aj moje skúsenosti z čerpania eurofondov a verejných obstarávaní. Mojm práním je oživiť tradičné podujatia, ako farmárske trhy, či prezentácie malých podnikateľov mesta. Chcem sa podieľať na eliminovaní reklamného smogu v Spišskej Novej Vsi. Určite budem podporovať projekty zamerané na viac pohybu a zdravý život detí a mládeže. Veľmi mi záleží aj na obnove a oživení viacerých objektov v meste.“ Skúsenosti a profesionalita Márie Kleinovej sú zárukou, že aj s jej prispáním by mohlo mesto pridať na tempe rozvoja a naštartovať niektoré aktivity, ktoré akoby v posledných rokoch zaspali. Ako sama hovorí, všetko sa ale musí diať v nekorupčnej komunikácii, transparentne a v spolupráci firmami podnikajúcimi na území Spišskej Novej Vsi. Z rodenej bratislavčanky sa už dávno stala novoveská lokálpatriotka. „Hovorí sa, že všade dobre, doma najlepšie. Svoj domov nosíme vo svojom srdci. V tom mojom je Spišská Nová Ves, mesto dýchajúce tradíciami. Tie sú základom pre lepšiu budúcnosť. Pomôžeme si navzájom pri ich udržiavaní, oživovaní i znovobjavovaní.“

„voj domov nosíme vo svojom srdci. V tom mojom je Spišská Nová Ves, mesto dýchajúce tradíciami.“

Eva Kopperová, DiS. art.

Energická a kreatívna žena, matka, učiteľka. Kto dobre rozumie týmto slovám, vie, čo všetko v sebe skrývajú. Presne vystihujú Evu Kopperovú, ktorá sa rozhodla pridať k svojim životným aktivitám ešte jednu - poslaneckú. V blížiacich sa komunálnych voľbách sa chce uchádzať o hlasy Novovešťanov, ako kandidátka na poslankyňu.

„Žijem a pracujem v Spišskej Novej Vsi. Píšem, režirujem a učím detskú dramatickú tvorivosť na Základnej Umeleckej Škole. Mnoho mojich bývalých žiakov dnes študuje v zahraničí a z rozhovorov s nimi viem, že by sa sem chceli vrátiť, avšak momentálne podmienky pre plnohodnotný, ekonomicky a sociálne zabezpečený život sú u nás ďaleko pozadu za tým, čo im ponúkajú vo vyspelých krajinách EÚ, či inde vo svete.“

Pani Eva má dostatok skúseností na to, aby vedela, že ani ona nevlastní čarovný prsteň, ktorým by všetko okamžite zmenila. Na druhej strane má v sebe entuziazmus a presvedčenie, že ak do politiky vstúpia ľudia, nie kvôli obohacovaniu sa, ale kvôli úprimnej snahe pomáhať, bude naše mesto napredovať. A k tejto ceste chce prispieť aj ona. „Náš región je nádherný, bohatý na kultúru a prírodné krásy. Len ľudia sú čoraz smutnejší. Ako by už rezignovali na to, že sa im politická garnitúra bude snažiť naozaj pomôcť. „S politikou nechcem mať nič spoločné“ počúvam z každej strany. A pri tom politika je neodmysliteľnou súčasťou nášho každodenného života. Preto som sa rozhodla, že nebudem bezmocne čakať na „lepšie časy“. Ako sama hovorí, to najdôležitejšie je hovoriť pravdu. Aj keď býva občas ťažká a nepopulárna. Bolí menej ako klamstvo a populistické nesplnitelné sľuby. A poslanec Mestského zastupiteľstva v Spišskej Novej Vsi by mal dobre poznať aj ľudí, ktorých žiada o dôveru, a ich problémy a potreby.

V jej predstavách o zlepšovaní životných podmienok Novovešťanov hrá dôležitú úlohu aj Novoveská Huta: „Hutňania si zaslúžia väčšiu pozornosť než doteraz. Chýba tu infraštruktúra, obchody služby, dom smútku, cesty sú v dezolátnom stave, treba tu urobiť námestie a samozrejme oživiť Rybníky.“

„Mám dosť skúseností na to, aby som mala prehľad o tom čo ľudia v našom meste chcú/nehcú a čo potrebujú. Som pripravená ľudí počúvať a zo všetkých síl sa budem snažiť to vypočuté presadiť. Spoločne dokážeme urobiť veľa užitočného pre náš Spiš. Politika nemusí byť len špinavá a skorumpovaná. Záleží len na tom, akých ľudí si zvolíme, aby nás zastupovali.“

„Som pripravená ľudí počúvať a zo všetkých síl sa budem snažiť to vypočuté presadiť.“

Prečo potrebujeme nezávislých...

► dokončenie zo str. 1

sa s tým žiť, veď čo iné môžeme robiť, ale tá bolesť v srdci už zostane navždy.“ Spoločnosť, v ktorej na objednávku zavraždia novinára s priateľkou, má k demokracii ešte ďaleko. Trefne na to upozorňujú aj vystavené plagáty. Ich autormi sú umelci z 34 krajín sveta. Všetci sa v nich vyjadřili k demokracii na Slovensku.

Načo sú nám teda investigatívni novinári? Nuž na to, aby odhalili ako sa u nás kradne, podpláca, zastrahuje a ako stov-

ky miliónov eur, ktoré sú majetkom obyvateľov Slovenska, končia vo vreckách veľkopodnikateľov, mafiánov spoločných s politikmi, ktorí majú v rukách moc. Detské prídavky zvýšili o cca 15 centov za mesiac. Z eurofondov dali mafiánom milióny. Hlas investigatívnych novinárov je našťastie počut' aj za hranice Slovenska, do krajín, ktoré sa na finančnej pomoci našej krajine, výrazne podieľajú. A im sa, prirodzene, nepozdáva, žeby mali financovať oligarchov a zločincov.

Kým sa do vyšetrovania vraždy dvoch mladých ľudí nezapojili zahraničné vyšetrovacie tímy, veci sa hýbali rýchlosťou unaveného slimáka a s profesionalitou capa záhradníka. Hlas investigatívneho novinára, milí priatelia, je vlastne našim hlasom. Hovorí to, čo ani nevieme a čo by sme sa aj tak báli nahlas povedať. Chráni náš majetok, naše Slovensko pred supmi, ktorí sa k nemu správajú ako k nejakej zdochline. Je to hlas demokracie, ktorej sa snáď raz aj my dožijeme.

šuška

► dokončenie zo str. 1

ná, priateľská, či sa pripúšťa akákoľvek kritika, alebo sa vyžaduje absolútna poslušnosť v atmosfére obáv zo straty zamestnania? Netrvalo ani 30 rokov, čo sa naša spoločnosť vydala od vedúcej úlohy strany v štáte smerom k demokracii, k pluralite názorov, k slobode a rovnosti. Nevie, či sme zvolili pomalé tempo, alebo sme na niekorej z križovatiek odbočili nesprávnym smerom, ale realita demokraciu iba imituje. Obdobie pred voľbami je zvláštne. Viac než inokedy sa nám, novinárom, dostávajú do rúk dokumenty, ktoré by mohli zdiskreditovať niektorých politikov. Niekoľko nových mám k dispozícii aj ja. Dokazujú šafárenie s prostriedkami mestského rozpočtu. Nechcem v tejto chvíli otvárať nové kauzy a odvracať pozornosť Novovešťanov, ale pevne verím, že nové vedenie úradu ich nezamietne pod koberec, ale bude o nich otvorene hovoriť, tak ako o všetkom. Mestský úrad nesmie byť plný trinástich komnát, ale miestom, kde budú informácie k dispozícii každému obyvateľovi mesta. Vždy a všetky.

HREBENDOVKA Č. 6

ŽDIAR- MONKOVA DOLINA- KOPSKÉ SEDLO- TATRANSKÉ MATLIARE- TATRANSKÁ LOMNICA- ŠTART- MALÁ SVIŠŤOVKA- SKALNATÉ PLESO- HREBIENOK- STARÝ SMOKOVEC- TATRANSKÁ POLIANKA- SLIEZKY DOM- GERLACH

Práve vrcholilo leto, keď ma autobus o šesť tridsať vyplnil na zastávke Ždiar-Tatra, otočil som sa na juh, prešiel cez cestu a vykročil som v sviežom ráne do Monkovej doliny.

Spoločnosť mi robil taký zaujímavý chlapík, ktorý celý čas ševelil, vbíchal z cesty do lesa, zase sa vynáral na tých najnepravdepodobnejších miestach, ale hlavne ma uháňal dolinou, lebo išiel napodiv rýchlejšie, ako ja.

Po pol hodine sa cesta zmenila na chodník, zarezala sa prudko do svahu a serpentínami, najprv cez les, potom kosodrevinu a nakoniec po lúkach, ma vyviedla až k Širokému sedlu, odkiaľ sa mi ukázali netradičné výhľady na Tatranské končiare. Lebo boli z druhej strany, na akú sme v Spišskej zvyknúť. Chlapíkovi sa kdesi v dvoch tretinách výstupu vybili baterky a tak som naň počkal, kochajúc sa do červena zafarbenými lúkami, modrým horizontom s ešte tmavšie modrými štítmi. Spolu sme potom vystúpali k Vyšnému Kopskému sedlu, do výšky temer dvetisíc metrov, zostúpili k sedlu Kopskému a tu sa naše cesty rozišli, lebo on sa vydal ďalej do vnútra Tatier, ja som zabočil vľavo, lebo smer doprava, do Tatranskej Javoriny, bol (z dôvodu povodní) neschodný. Prešiel som po kamennom chodníku okolo Veľkého bieleho plesa, pri Šalviovom prameni sa cesta zmenila na lesnú, čo jej ale neprospevalo, lebo bola rozrytá od širokých kolies lesných traktorov. Stretával som

čoraz viac turistov a po dlhej hodine nekonečného zostupu som už prešľapoval na autobusovej zastávke v Tatranských Matliaroch. Autobus mi ušiel, tak povediac pred vibramkami a tak som etapu prvého dňa dorazil do blízkej Tatranskej Lomnice.

Na druhý deň ma čakala oddychovejšia časť trasy, lebo vzdialenosťou i prevýšením nedosahovala parametre predchádzajúceho dňa, navyše som si cestu uľahčil hneď na začiatku, keď som sa lanovkou vyviezol z Tatranskej Lomnice na zastávku Štart. Odtiaľ som po turistickom chodníku s modrou značkou pokračoval stúpaním k Falvarskej poľane, kde sa cesta stočila vľavo a pokračovala okolo Malej Svišťovky až na legendárne Skalnaté pleso. Zatiaľ, čo pohľad do doliny mi ukazoval biele mlieko a krajina bola, akoby pravítkom rozdelená na „vidím a nevidím“, výhľad na Lomnický štít i pleso pred nim nemôže omrzieť nikdy, lebo bol aj tentokrát fenomenálny. Traverzom po úbočí Lomničáku som ďalej mierne zostupoval, znova po typickom tatranskom kamennom chodníku až na Zamkovského chatu, kde som urobil trocha „divadielka“ s mojou knihou a keď sa osadenstvo dosmialo, pokračoval som ďalej tradičným zostupom okolo Rainerovej a Bílkovej

Pod Zamkovského chatou.

Skalnaté pleso.

Slavkovský štít z Gerlachu.

Kopské sedlo.

chaty až na Hrebienok. Pochopiteľne už v sprievode značného množstva výletníkov, čo si prídu užiť Vysoké Tatry aspoň na pár hodín. Svoju časť trasy druhého dňa som po štyridsiatich kilometroch ukončil v Starom Smokovci pri radleri, čakajúc na spoj do Popradu. A opäť užitočne, lebo ťažkú politickú debatu miestnych štamgastov o pive, čo za sociku stálo korunu sedemdesiat a za kapitalistu euro sedemdesiat som ukončil tak, že som im venoval svoju „šmešnu knižku JAK VIPIJEŠ TA ŠMAKUJE“. A zrazu bolo jedno, koľko čo stálo a stojí.

„A je to tu!“, povedal som si na tretí deň, lebo ma čakal výstup na Gerlachovský štít, kde sa mala skončiť moja dobrodružná cesta s knihou receptov, ktorú som si cez celý Spiš naplánoval niekedy začiatkom roka. A v deň D, 20. septembra, sa moja odysea s krosnami, ktoré som niesol šesť mesiacov, ako kríž, skončila. Krásne počasie, skúsený horský vodca Ivan Krajčí a moji dvaja vnuci, Miško a Boris, to bola záruka, že si budem môcť vo výške dvetisíc šesto päťdesiat štyri metrov, tam hore medzi oblakmi, povedať: „Koniec dobrý, všetko dobré.“ A splnilo sa. Na výstup sme vyrazili okolo siedmej zo Sliezkeho domu. Krosná s mapou môjho putovania a knihami som nechal, ako reklamu na recepcii a s vrcholovým batôžkom, v ktorom som niesol jednu broskyňu a jednu knihu, sme začali šliapať Veľkou dolinou. Cesta na vrchol Gerlachu je dlhá, prekonáte niečo vyše tisíc výškových metrov, ale hlavne nasajte do hlavy tú naozajstnú vysokohorskú turistiku, ktorá má nenapodobiteľný ráz. Za niečo menej, ako tri hodiny, sme potom stáli na vrchole Slovenska, kde som symbolicky odovzdal nášmu vodcovi tú poslednú knihu, svojim vnukom posledné zvyšky unavených turistických génov a sám sebe spomienky na dlhé, ale krásne putovanie krajinou, čo sa nazýva Spiš.

Od apríla som takto postupne prešiel Volovské vrchy, Slovenský raj, Levočské vrchy, Zamagurie, Belianske i Vysoké Tatry. Viac, ako štyristo kilometrov, často sám, uprostred hôr, pár krát s nekonečnými blúdeniami, ale vždy som nakoniec dorazil do zaujímavých dedín, kde žijú jednoduchí obyčajní ľudia, Spišiaci, ktorí tak typicky dopĺňajú kolorit nádhornej krajiny, v ktorej žijeme. Lebo Spiš je nenapodobiteľný, rovnako ako bolo toto moje putovanie, pri ktorom ste mi držali palce i pomáhali, za čo Vám všetkým patrí veľké ĎAKUJEM.

Michal Buza st.

Radosť na vrchole.

fotoreportáž: RODINA V PARKU

S HUSĽAMI PO SVETE - UKRAJINA II.

V dnešnom pokračovaní spomínania na návštevu nášho blízkeho, ale nie príliš poznaného, suseda - Ukrajiny sa chcem zamerať predovšetkým na jej obyvateľov.

Mentalita

Ukrajinci sú veľkým národom. S viac ako 50 miliónmi obyvateľov patria k najväčším národom starého kontinentu. Ukrajinci sú Slovania s typickými zakorenými základnými charakterovými črtami, ako hrdosť, pohostinnosť, temperament, srdečnosť a odolnosť. Ukrajinci si radi potrpia na okázalé gestá a ctia si dávny zákon pohostinnosti. I keby mali trieť biedu, pohostia Vás ako kráľa a vy sa nebudete stačiť diviť nad tým, odkiaľ to všetko zohali. Sú schopní zadziť sa iba preto, aby Vám dokázali svoju štedrosť a pohostinnosť. Nesmiete však zabúdať, že hosťovi vzniká povinnosť oplatiť pohostinnosť svojmu hostiteľovi. To, čo mi okamžite udrelo do očí, bol vzťah k obliekaniu. Aj chudobnejší ľudia sa (pokiaľ im to situácia aspoň trochu umožňuje) obliekajú vkusne a štýlovo. Na Slovensku mám občas pocit, že sme národom športovcov, či trekujúcich turistov. Ukrajinci sú v obliekaní serióznejší. Ženy sa obliekajú skutočne ako ženy, majú svoj štýl a povestný šarm, vďaka čomu bývajú Ukrajinky vyhlásené krásavice. Často volia obuv na podpätkoch i napriek chodníkom, ktoré pripomínajú skôr tankodrom. I účesy obyvateľov sú iné. U mužov dominuje zostrih na Iváňušku – to znamená nakrátko ako čerstvý bravec v armáde. U žien sa nedalo nepovšimnúť účes, ktorý je veľmi populárny, a to chirurgicky presná ofina, ktorá mnohokrát vyzerala ako prilba hlavy. Nuž, ale aj to malo svoje čaro a až na malé výnimky to bolo vkusné.

Jazero Karjera a opitý taxikár

Na odporúčanie miestnych ľudí (otázka znela: „Kde sa dá dobre vykúpať“) sme sa vydali taxikom na neďaleké niekoľko kilometrov vzdialené jazero Karjera, hlboké viac než 70 metrov a veľmi čisté. Na jazere bola vybudovaná reštaurácia, bar a v upravenej časti jazera sa odohrával turnaj vo vodnom póle. Počas opaľovania a kúpania sme sa rozprávali s miestnymi a tí nám ochotne dali nové odporúčania kde, čo, ako, za koľko atď. Popoludní som zavolať som nášmu taxikárovi, aby po nás prišiel tak ako sme sa dohodli. Nuž, ale ten mal iné plány a neobťažoval sa ani len zdvihnúť telefón. Tak som sa rozhodol, že trochu dobrodružstva nezaškodí a vydali sme sa na cestu po svojich. Po

Staropraneň - svieže ochladenie v reštaurácii na promenáde v meste Užhorod.

Turnaj vo vodnom póle - Jazero Karjera.

chvíli sa na nás doslova vyrútilo staré žiguly, akoby nás chcelo zraziť. Zastavilo, dvere sa rozleteli do korán a ja som nakukol, čo za Fittipaldi keruje. Šofér bol doslova pod obraz Boží. Červený, opitý Ukrajinec zareval davaj, sadaj, ideme. Pozerám, že ceduľa taxi bola hodená na zadnom sedadle, tak reku aspoň trochu jazdiť vie, napadlo mi. Nuž, nechcelo sa nám chodiť peši, nasadli sme a nastala adrenalínová jazda, pri ktorej som mal neustále ľavú ruku tesne pri volante šoféra, ak by náhodou. Vodič si ako istiaci prvok vybral stredovú čiaru, čo oproti idúcim šoférom spôsobovalo nemalé šoky (tak ako aj nám). Po chvíli sme zastali na benzín-

Kvas - predáva sa na ulici v cisterne.

ke, kde prišiel personál a natankoval vopred zaplatenú sumu, ktorú som uhradil ja. Bolo to 100 UAH, čo je v prepočte 3 Eurá aj niečo. Počas cesty mestom sme zažili karneval trúbenia a neustále uisťovanie taxikára mimo služby, že on vie, čo robí. Dopravil nás, s obrovskou dávkou šťastia, na dohodnuté miesto a namiesto pozdravu zašomral, že či mu nedám ešte 20 hrivien. Moja odpoveď bola „dasvidania“.

Ceny

Človek si na Ukrajine môže dopriať aj to, čo u nás, doma (mám na mysli bežnú populáciu

obyvateľstva).. Ceny ubytovania, gastronómie, služieb, dopravy (taxíky, autobusy, vlaky) sú pre Slovákov veľmi príjemné. Na predstavu uvediem niekoľko príkladov. Objednali sme si cez booking krásny veľmi slušný wellness hotel neďaleko centra Užhorodu, kde cena za noc bola po zľave 16 Eur. V hotelovej reštaurácii sa každodenne odohrávali súboje s ukrajinskými gastro delikatesami. Za bežný obed (nie denné menu) človek s polievkou, druhým jedlom, minerálkou, dezertom nechal okolo 5 Eur, a to sme boli vo vychytanej reštaurácii. Naše gastro dobrodružstvo viedli celým Užhorodom a skúsili sme toho skutočne pozhňane. Na promenáde s krásnym výhľadom je situovaná vychytaná reštaurácia, v ktorej sme si jeden večer dali obrovské hovädzie steaky s kartuškami (zemiakmi) a opekanou zeleninou. Cena bola taká chutná, vynikajúca ako samotné jedlo – 5 Eur. Cena čapovaného piva sa pohybuje okolo 50 centov, cena pressa s mliekom okolo 60 centov, cena obľúbeného boršču sa pohybovala okolo 1 eura. A lacné sú aj taxíky. Ale radím: dohodnúť sa s taxikárom vopred. Tento zoznam by som mohol doplniť o mnoho údajov, ale najlepšie bude ak si to zistíte osobne u nášho východného suseda.

Zakarpatskí Ukrajinci

Od konca 11. storočia až do polovice 20. storočia bolo Zakarpatsko súčasťou viacerých štátnych útvarov: Uhorska, Rakúska, Rakúsko – Uhorska a Československa. Neskôr sa oblasť pričlenila k Maďarsku, potom k Ukrajine a následne k ZSSR. Žijú tu Ukrajinci, Rusi, Maďari, Nemci, Slováci, Česi, Srbochorváti, Rusíni a iní. Je to poriadny mix národností. Výhodou je, že sa viete dorozumieť aj zmiešanou hatlaninou všetkých týchto jazykov. Rusíni (ako napr. náš člen výpravy) majú výhodu, lebo im je ukrajinsky jazyk naozaj blízky. V krajných prípadoch sa z nášho Roba stal tlmočník a prekladateľ hlavne pri mladšej generácii Ukrajincov, ktorí jazykovo nie sú až takí zdatní. Ale našinci nemusia mať obavy, určite sa rukami nohami dohovoria a ak budete mať šťastie, tak aj plynule nejakým svetovým jazykom. (pokračovanie nabadúce)

Peter Šterbák

NOVOVEŠŤAN ROBÍ V ČECHÁCH TATÉRA

Pavol Dutko sa odsťahoval zo Spišskej Novej Vsi do stredočeského mesta Příbram. Kvôli práci. Tam sa živí ako profesionálny tatér - tetovač. „Moja prvá „kérka“ bola od kamaráta Igora, keď som mal 17 rokov. Vtedy ma to chytilo. Ale práci tatéra som sa začal venovať až neskôr. Najskôr som tetoval doma, štúdio som si otvoril až v roku 2004,“ zaspomínal 39 ročný muž na svoje začiatky práce tetovača. Podľa Pavla je najťažšie na práci tatéra komunikácia so zákazníkom. „Naopak, najkrajšie je robiť svoje motívy a štýl, ktorý ma baví.“ Pavol používa pri tetovaní mašinku a ihly. „Technika je na každom tatérovi, akú si vyvinie. Stále je, čo sa učiť aj v našom fachu, preto sa chcem v tejto práci zdokonaľovať,“ odpovedal. Ako sám hovorí, najdôležitejšie je robiť tetovača s láskou, radosťou a nie len kvôli peniazom. Podľa Pavla je kvalitné tetovanie umenie a job, ktorému najmä staršie ročníky príliš neholdujú a nerozumejú. „Česi sú v tomto smere viac otvorení. Myslím, že v globále ľudia vnímajú tetovanie

celkom pozitívne.“ Každému, kto túži po „kérke“, Pavol odporúča nasledovné kroky. „Najskôr treba dobre porozmyšľať o motíve, správne si vybrať tattoo umelca a našetriť si na tetovanie peniaze. Kvalitné tetovanie nie je lacné. Každý

tatér má inú sadzbu. V Čechách sa pohybuje od 1 000 do 2 500 korún českých za hodinu.“ V Příbrami sa uchytili, ale býva mu smutno za rodinou a chýbajú aj výlety do Slovenského raja. -sim-

NA RUŽOVOM POCHODE POCHODOVALO 1 500 ĽUDÍ

Už po štvrtý krát našim mestom prešli ľudia na ružovom pochode za zdravé ženy. Počasie akcii napokon dožičilo slnko, hoci tesne pred začiatkom silno zapršalo

„Odhadujeme, že tento rok bolo na pochode približne 1500 účastníkov. Veľa ľudí pred podujatím odišlo, kvôli silnému dažďu.“ uviedla jedna z organizátoriek pochodu, Petra Lisoňová. Organizátori tejto peknej akcie sa tento rok zame-

rali na prevenciu. „Aj vďaka našej ambasádorke Veronike Gálovej. Je to mladé, 28 ročné dievča, členka OZ Amazonky, rodáčka zo Spišskej Novej Vsi. Veronika si už s rakovinou prežilo svoje, ale nevzdáva sa a žije si svoj život s úsmevom.“

Ambasádorke Veronike diagnostikovali rakovinu prsníka v novembri 2017. „Terapiu počas liečby som si našla v písaní. Verím, že tak ako písanie o chorobe pomohlo mne, pomôže aj ostatným. Je potrebné si uvedomiť hodnotu zdravia a to, že každý deň je dar. Na život sa snažím pozerat' vždy s úsmevom. Tak sa volá aj moja stránka na facebooku a instagrame. Verím, že v živote je všetko zlé na niečo dobré a všetko sa deje z určitého dôvodu. Choroba mi dala ešte väčšiu chuť do života. Teším sa z každého jedného dňa, z každej maličkosti,“ porozprávala nám Veronika. Mladá žena žije svoj život naplno a plnohodnotne, hoci

tento rok musela podstúpiť operáciu. „Nadalej športujem, jogujem, tancujem, maľujem. Robím všetko to, čo pred chorobou. Dokonca ešte viac, ako predtým.“ Po mesiacoch liečby a zotavovania, nastúpila v septembri opäť do práce. Z peňazí, ktoré sa podarilo vyzbierať po iné roky aj na pochode, zakúpili pulznú pištoľ do ambulancie docenta Krajňáka. Vďaka nej je odber menej bolestivý. Vlni zorganizovali besedu na strednej škole a následne prednášku pre verejnosť. „Tieto prednášky mali vynikajúci ohlas. V roku 2018/2019 chceme ďalej podporovať konkrétne ženy. Aj vďaka úspešnosti prednášok z minulého roka, budú ďalšie besedy, workshopy pre mládež na stredných školách v Spišskej a Levoči. Presne na tento účel budú použité finančné prostriedky partnerov pochodu a financie z verejnej zbierky. Bohužiaľ, tých sa nám zatiaľ nepodarilo vyzbierať dostatočné množstvo, aby sme pokryli celý projekt. Počas roka budeme pracovať na propagácii a verejnej zbierke, pretože veríme, že rozprávať sa o tomto ochorení a prevencia má zmysel,“ uzavrela Petra Lisoňová.

-sim-

pozvánka na kultúru: BOL SOM PRI TOM

V minulom čísle Spišského patriota som predznamenal, že 27. septembra je SVETOVÝ DEŇ CESTOVNÉHO RUCHU. A keďže som vyštudoval marketing CR a dokonca niekoľko rokov i v tejto oblasti na Spiši pracoval, je celkom logické, že som BOL PRI TOM, keď sa aj v našom meste konali akcie, ktoré ho pripomínali.

9⁰⁰ | GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

Vo vstupnej chodbe podupávalo niekoľko študentov, nechal som si 10 centov na symbolické vstupné, akciu som podporil kúpou magnetky s nostalgickou maľbou Ľudovíta Čordáka, ktorá zobrazovala starú „šesnástku“ a nazrel do výstavných priestorov naše domovskej galérie. Povieť Vám, je ideálny čas (opustiť svet regálov nákupných centier a) vstúpiť do GUS-ky, lebo práve v týchto dňoch je galéria otvorená všetkým vekovým, hodnotovým i názorovým pohľadom na umenie, ktoré sa tu prezentuje v širokom spektre svojej rôznorodosti. Klasici si prídu na svoje v spoločnosti obrazov nášho rodáka JOZEFA HANULU, všetci Spišiáci sa určite radi prejdú po svojom rodnom kraji s dielami autorov, ktorí vytvorili nezabudnuteľnú TERRU GOTHICU a romantici si vychutnajú posledné slnečné lúče babieho leta v ZÁHRADE UMEŇA. O to viac, že tam svojich 50 KERAMICKÝCH SRDC nechal pohodených v tráve (v rámci projektu Mobilné dielne Po gotickej ceste) ďalší z galérie spišských umelcov, sochár PETER SMIK.

10⁰⁰ | EVANJELICKÝ KOSTOL

Boli sme dvaja. Prednášajúci a ja. Celkom dobrým do pesničky, akurát, že smutnej, lebo svätostánky v našej krajine nebývajú otvorené každý deň a tak jedinečná príležitosť vojsť, nasat' tú zvláštnu atmosféru a navyše s fundovaným výkladom, sa nenaskytne každý deň. Ak by ste teda prišli, dozvedeli by ste sa napríklad mnoho zaujímavých faktov o reformácii i následnej protireformácii, o tom, že evanjelici boli v minulosti veľmi silnou a početnou spišskou komunitou, že evanjelická fara bola i v budove bývalej Banickej školy a že samotný EVANJELICKÝ KOSTOL BOL POSTAVENÝ koncom osemnásteho storočia ZA PAŤ!!! ROKOV. Sedel som v prvej lavici, počúval výklad a obdivoval tú krásnu jednoduchosť klasickej stavby v pôdorysnom tvare kríža. Lavice, krsiteľnica, oltár s jednoduchým obrazom. A keď človek otočil hlavu, hore na poschodí vládol stavbe majestátny organ a za nim, akoby ukryté regály knižnice. Ozajstné poklady tejto nenápadnej stavby. Lebo akustika je tu vynikajúca (a aj preto sa tu často konajú koncerty organovej hudby) a knižnica je chránená (lebo sa tu náchádzajú knihy naozaj vzácné, napríklad Komenského Orbis pictus).

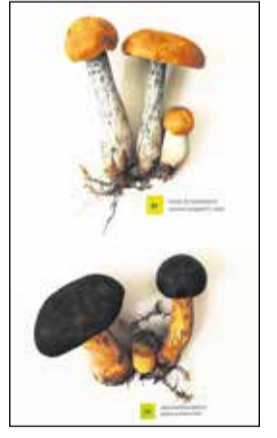
11⁰⁰ | VEŽA KOSTOLA

Čo by bol Paríž bez ajfelovky, Moskva bez Kremľa, Novéjša bez svojej veže. Trčí uprostred mesta, nad starými stromami v parku, ako prst, vytrčený k nebu, ako výzva pre všetkých novovekých stavbárov, veď ich najvyššie diela jej siahajú sotva do pol pása. Svojou výškou osemdesiat sedem metrov je magnetom nie len pre oči Novovešťanov, ale aj výzvou pre návštevníkov mesta, aby sa pozreli tam hore, odkiaľ je vidno naozaj do ďaleka. Prehliadka, ktorú už dlhé roky organizuje TURISTICKÉ INFORMAČNÉ CENTRUM začína vždy dole, pri nenápadných dverách, ale keď ich sprievodkyňa odomkne veľkým kľúčom, je to pozvánka do sveta histórie, z ktorého sa tají dych. Úzke točité schodisko z rýdzo spišského kameňa- travertínu, hodinový stroj so stovkami malých zúbkov a desiatkami prevodov, ktorý dokáže so sekundovou presnosťou obslúžiť sedem hodín, zvony, ktorých zvuk sa rozlieha (nie len) po okolitej krajine, to sú zlomky výjavov pri ceste hore. Bližšie k nebu. K štyrom balkónom, ktoré sú orientované presne podľa svetových strán. Tú cestu i ten cieľ treba zažiť. Lebo naša veža je na Slovensku určite najkrajšou rozhľadňou. Ktorú nám postavili naši predkovia (mimochodom za jeden rok) už pred viac, ako sto rokmi.

6⁰⁰ | MÚZEUM SPIŠA

Vernisáž výstavy ROZMANITÝ SVET HÚB som si v rámci akcie Svetového dňa cestovného ruchu nemohol nechať ujsť minimálne z dvoch dôvodov. Ten prvý sa skrýva za menom Karel Voneš a ten druhý za priezviskom hubárčenie. Výstava, ktorú pracovníci nášho múzea preniesli z Rožňavy a vycielovali do podoby krásnej prezentácie, má bezpochyby jeden bonus navyše. Koná sa v čase, keď hubárska sezóna na Spiši vrcholí a tak si tu mnohí, ktorí poznajú les len z prírodovedeckých televíznych seriálov, prídu na svoje. My ostatní tu môžeme obdivovať naozaj rozmanitý svet húb, lebo s mnohými (a je ich na Slovensku vyše sedemtisíc druhov) sme sa pri našich potulkách lesom nikdy nestretli. Makety húb sú vypracované s takou dokonalosťou, vernosťou a zmyslom pre detail, že ak by nám ich niekto (z čirej zlomyselnosti) narafičil v parku, záhrady, či pri chate, vylámali by sme si na nich zuby. Lebo sú prevažne z hlíny. O hubách je tu napísané veľa. A len tak mimochodom. Čo myslíte? Chodíte huby zbierať, alebo loviť? To nie je otázka na zasmiatie, ale na zamyslenie. Lebo ak organickú ríšu delíme na rastliny a živočíchy, tak huby nepatria ani tam, ani tam. Akoby boli z iného sveta Pozn: Tú „hubovú kyticu“ som nafotil túto jeseň v Belianskych Tatrách. Michal Buza st.

VARIME PODĽA ABECEDI: URŠUĽA ROBI UDZENI UHORSKI PERKELT

Sudzením mali bars dobre skúsenosti už našo narodne buditeľe, šak, jak scahl'i gače, ta hñedkaj ich lapila muza a pisali poeziju, za fteru bi še ñemušel hambic aňi Kasanova. Pre istotu spomñem jedneho z ñich, co na adresu úd-eného napisal, citujem: „K údu sa maj, viň sa k ñemu, pristaň každej vo potrebe, aby dobre bolo jemu, aby dobre

bolo tebe.“ Pach z udzarňičkoch spopod Tatroch še rihlo ľuftom širil do caleho Uhorska a aj na dolnej žemi dzvihali ženi kidľe aj nos hore, ľem ñerozumeli, co im to Slovaci pošilaju za dimove signali. A tak ešči dľhu robili svoj perkelt z pľecka, cebul'i, papriki a paradajkoch. A žebi im jedlo vonalo za ľuftom od Horňakoch, ta pridavali udzenu slaňinu. Na Slovensku zme mali odjakživa

ženi mudrejše aj sporovľivejše a tak do perkeltu davali rovno udzene pľecko a so slaňinu mascili panti na dzveroch. Preborňičku f totim smere bula ista Uršul'a z Ulože, co še znaľa s pľec(k)om tak privinuc, že bulo dobre ñe ľem jej, jemu, aľe aj hasičom, co oslavovali na kopcu, v penzijoňe Lipa a dzvere otvirala tak ciho, še manžel ñigďaj ñeznal, ked'i še vracila od hasičoch domu.

Co še do teho perkeltu dava?

dva kila udzene pľecko, mľeta sladka paprika, štiri veľke ložki paradajkovi pretlak, jedna červena, jedna žolta a jedna želena paprika, tri cebul'e, tri struči cesnaku, koreňje brafčove meso, šmaľec, sol', čarni peper a kvašnu šmetanku

Jak še to robi, kedz dohori udzarňička?

Zaklad je dostac Uršul'u z dolneho konca dzedzini na horni a aj žebi ju pri kosceľe ñezahaltovalo. Za Lipu, pri udzarňičke še zrobi pahreba, narucaju še mokre ľisti, nad dzedzinu še začne dimic a hasiče zabučja do dol'ini hitofku Horkich sľizakoch, „hori ci maštal“. Uršul'a vibehne z domu a ľeci hore kopcom. Pri kosceľe pred tabuľu s napisom „obchádzka“ s šipku do ľava stoj miništrant, kruci s kaditeľnicu, Uršul'a viľeci na kopec a až pred kapľičku še spameta, šak maštal ma na opačnim koncu. Aľe hasiče še raduju, bo už je tam, dze ma bic a može začac robic svoj preslaveni uhorski perkelt. Na šmaľcu speňi cebul'u, mesko

nareže na rezanki a priruci do harenca. Dafto reže na kocečki, tu ñetreba špekulovac, nakoñec to aj tak budze jedno, bo je faktom, že Uršul'a tjež vipatra ľepši f plesovích šatoch, jak f ceplakoch. Ľem na druhej straňe ceplaki še scahuju rihľejši. Ta sebe viberce. Mesko še teraz posol'i, kušičičko podinstuje vo vlasnej ščavičke, prida še paradajkovi pretlak, koreňje brafčove meso a peper, podľeje še s vodu a duši a duši a duši a to je čas odľepic Uršul'u od harenca a vľac do ñej perľše pol deci a aj kuknuc, či ma ceplaki ľem na gumu, abo previazane na pantľiku. Krasavica šedzi za stolom, od peršoch dolu ñevidno a tak hasiče zosmutňeju a žebi im bulo veselši, zrucja helmi a vľeju druhi. Uršul'a medzičasom lapi do ruki papriku troch farboch, zaš nareže, zaš na rezanki a vsipe do harenca.

Prihadzaju, jak še hvari zlate časi, bo skoro šicko še už dinstuje a tak stači ľem sem, tam stanic še raduju, bo už je tam, dze ma bic a može začac robic svoj preslaveni uhorski perkelt. A pripic, žebi še „uhorčik“ vidaril. Prestafki medzi prehadzkami

ku harenca še z minuty na minutu zmenšuju, ñe zato, žebi trebalo častejši pomješac, aľe zato, bo treba častejši vipic. Tota ñepřama umera še f praksi potim ukazuje tak, že perkelt z minuty na minutu ľepši, bo še ñepřipaluje ku dnu, ľem hasiče smutňejše, bo ešči furt ñevirješili otazku, jak trimaju ceplaki na Uršul'i.

Ku koncu še nareže cesnačik na drobcu, posipe zos sol'u, popuči, zmješa s kvašnu šmetanku a s ložečku prida na verch perkeltu. Priľeci miništrant, namesto kaditeľnice kruci s fajnim knedľikom, daju na taňer a možu čapac, bo jak vipiješ, ta šmakuje. A aj Uršul'a še koñečne rozhibe, scahne mikinu a hasičom še rozjasňi, šak ceplaki na ñej trimaju, bo su na hozentragľe. Aľe už je to jedno, hlavne, že Uršul'a ñepřibehla do Lipi v pľesovích šatoch. Bo tote ñe su aňi na gumku, aňi na pantľiki, aňi na hozentragľe, aľe še vzadu zapinaju na take male hačiki, co po dzešec poldecakoch ñenajdžeš, kedz najdžeš, ta ñeodkvačkaš, kedz odkvačkaš, ta ñescahneš a kedz aj scahneš, ta už ši zapomnul, naco.

Bo jak (h)vari klasik:

JAMAM UŽ DÑEŠKAJ JASNO, COMU ŠE TOTA ŇIGĐAJ ŇEVIDALA
BO NA SEBE, ĽUDZE MOJO, ŠEDZEMDZEŠAT KIDĽE MALA
ŠAK AJ KEDZ ŠE NAD ŇU BRAUTIGAN O POLOCI NAHNUL
TA DO RANA JEJ BIZOVŇE ĽEM POLOVIČKU KIDĽOCH SCAHNUL

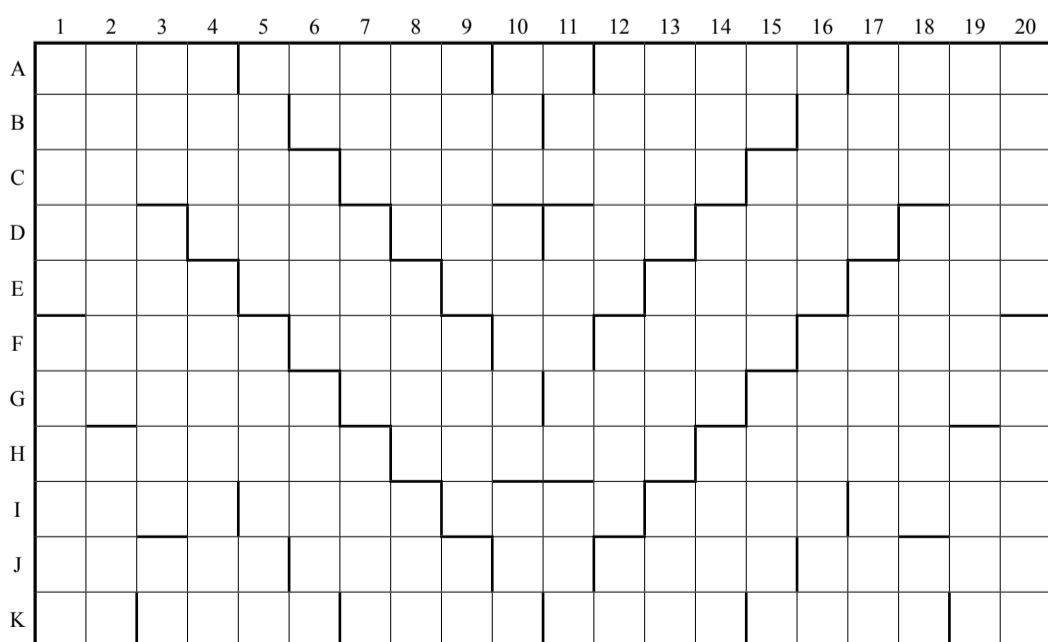
Michal Buza st.

křížovka

ARABSKÉ PRÍSLOVIE:

Lepšie je sľúbiť jednu veľkú vec, ako veľa maličkostí. TAJNIČKA 1 – 4.

Autor křížovky: Albin Medúz

Vodorovne:

A: na ôsmom mieste (ženský rod) - uvedú do chodu – S, foneticky – dlhým ponorením vo vode zmäkči – obyvateľ Baskytska. **B:** hmotná katastrofa – listnatý strom – veľmi opil – závara. **C:** vyrobená z maku – TAJNIČKA 2 – výrobca mečov. **D:** alpský škriatok – salo – pulz – roň slzy – plán okolia – vo vnútri, po česky. **E:** americké mužské meno – podbrušie – buničina – výsledky futbalových zápasov – zašil dovnútra. **F:** oceán, po česky – Mária, domácky – nie, po česky – predložka s významom „napoly“ - dozrievalo. **G:** pochovaj – domáci okridlení škodcovia – medzinárodná letecká základňa v Antarktíde – ochotník. **H:** získaj rokováním – TAJNIČKA 4 – okvapkal kýchnutím. **I:** Grécko, po grécky, foneticky – oznámil – Verdiho opera – dravý morský vták – záhlavie. **J:** svetelný ukazovateľ na pobreží – súkromný majetok – zosilnený súhlas – zjav – polej kvety. **K:** N, foneticky – rob prach – akty, po česky – lialo, po česky – rozprávková bytosť – konzumuje jedlo.

Zvisle:

1: žiak ôsmej triedy – dáme vám vedieť. **2:** Slovenské mesto – anglické mužské meno. **3:** Olejnatá rastlina – opak výhry – jedna pani (povedala), skratka úslovja. **4:** bájkar – výrobca karosérií. **5:** zabalil – nahovorí ti, hovorovo. **6:** značka kozmetiky – sen, po maďarsky – TAJNIČKA 1. **7:** predložka – tam – Jaroslava, domácky. **8:** ukončenie prsta – zaros – nálev. **9:** prejav radosti na tvári – francovka – robotnícka trieda, skr. **10:** túto, po rusky – stavebný dielec - len. **11:** medzn. Skratka volania o pomoc – kameň, po nemecky – daroval. **12:** prebrala sa k životu – patriaca psovi – alebo. **13:** kuchynské umývadlo – pohosti, po rusky – kaukazská horská osada. **14:** vlastniť – umelý výbežok do mora – Oldrich, domácky. **15:** otravné látky, skr. - vlastnilo – patriaci apkovi. **16:** rozbité časti skla – zakonzervuje mrazom. **17:** šéf na salaši – zarastal dovnútra. **18:** posmešné pomenovanie amerických vojakov – TAJNIČKA 3 – solmizačná slabika. **19:** nedotknuté – stromoradie na oboch stranách. **20:** české mužské meno – vežové hodiny s pohyblivými postavami, mn. číslo.

Pomôcky:

AIDA, ÁLOM, ALP, AUL, BREST, ETU, GOSTĚ, ISSO, KIRK, LÁK, STEIN, YLAN.

ČREPINKY ZO SPIŠSKONOVESKÝCH ARÉN

Volejbal

Príprava na novú sezónu naplno beží aj vo VK Spišská Nová Ves. Juniorky VK SNV sa v závere septembra zúčastnili na medzinárodnom turnaji v Košiciach povýborných výkonoch si z metropoly východu odniesli celkový triumf. Postupne zdolali košické kadetky (2:0), Humenné (2:0), aj poľskú Szanocku (2:0). Jediný set stratili len s domácimi juniorkami (2:1) a napokon zaslúžene dominovali celému podujatiu. „Turnaj sme odohrali v zmiešanej zostave kadetiek, juniorek a starších žiačok, avšak dievčatá vytvorili výbornú partiu. Na moje veľké potešenie spolupracovali, hnali sa dopredu a maximálne plnili pokyny. To všetko viedlo k výborným výkonom, keď sme prehrali iba jediný set a nakoniec aj k prvému miestu na turnaji. Hodnotím ho veľmi pozitívne,“ spokojne skonštatovala trénerka spišskonoveských juniorek Lenka Miháliková.

Hokej

Naplno sa už rozbehla aj St. Nicolaus liga. Druhá najvyššia slovenská súťaž má už za sebou 6 kôl a Spišiáci zatiaľ s bilanciou dve výhry, dve víťazstvá po predĺžení a dve prehry trónia na siedmom mieste. Novovešťania zdolali v prvom kole Prešov na jeho ľade

5 -2. Úspešní boli následne doma, kde porazili OSMOS Bratislava 2 -1 pp. Víťazná séria pokračovala a v Dubnici, kde Spišiáci vyhrali 5 -4pp a uľala ju až domáca prehra s Topoľčanmi 2 -3. Následne naši hokejisti nestrelili ani gól v Humennom (0-4), no chuť si napravili v domácom zápase s Považskou Bystricou, ktorú zdolali 3 -2.

Futbal

Futbalistov FK NOVES Spišská Nová Ves sme v posledných ČREPINKÁCH „opustili“ po ôsmom kole. Odvtedy sa odohrali ďalšie 3 súťažné kolá, ktoré Spišiakom priniesli štyri body. V deviatom kole boli „Novesáci“ úspešní v Stropkove, kde vyhrali 3 -1. Následne doma prekvapivo „pustili perie“, nevýraznej Plavnici podľahli 0 -1. September ukončili remízou vo Veľkých Revištiach 2 -2. Po 11.kole im v šestnást členom peletóne patrí ôsma priečka.

Florbal

Mladým šípom úvod do florbalovej extraligy príliš nevyšiel. „YoungArrows“ však mali na úvod ťažké vyžrebovanie, a tak sa prehry s Florkom Košice (6 -17), či tá domáca s FatPipeSnipers Bratislava (7-12) dali čakať. O niečo lepší vstup do ligy majú za sebou spiš-

skonoveské „kométy“. Tie v druhom kole porazili doma Hurikán Bratislava 5 -2 a úspešne boli aj v Nemšovej, kde vyhrali presvedčivo 11 -6. September zakončili prehrou v Pruskom 2 -11. „Cestovali sme na dvojzápas do Nemšovej a Pruského s predstavou získať dva body. Už v prvý deň sme plán prekročili víťazstvom v prvom zápase v Nemšovej.

Mal som v kádri dve nové mladé hráčky. Mali si možnosť vyskúšať, čo znamená hrať v extralige. V nedeľu sa na nás Pruské pripravilo lepšie, lebo boli sa pozrieť na zápas v Nemšovej. Do zápasu som zapojil aj našu druhú brankárku. S výsledkom som spokojný, lebo tri body sú tri body a vyhrať v Nemšovej, to sa nestáva často,“ skonštatoval tréner komét Vladimír Koňak. Ten má v kádri aj Kláru Grossovú, ktorá ma v úvode súťaže má formu ako hrom. V štyroch zápasoch nazbierala 12 bodov a v tabuľke produktivity jej patrí štvrtá priečka. V najlepšej desiatke je aj siedma Sára Adamcová.

Karate

22. septembra sa v Košiciach uskutočnilo prvé kolo slovenského pohára mladších kadetov, kadetov, juniorov a U21 v karate. 46 klubov z celého Slovenska poslalo do bojov 330 karatistov a naši mládežníci opäť raz nesklamali. Karate klub IGLOW Spišská Nová Ves sa v kumitejednotlivcov umiestnil na 2. mieste, nakoľko naši borci získali celkom 9

medailí, z toho 4 zlaté, 1 strieborná a 4 bronzové. Zlato si na krk zavesili Jakub Černický v kategórii kumite kadeti 14-15 ročných do 52 kg, Maroš Janovčík, kumite kadeti 14 -15 rokov nad 70 kg, Sára Krivdová v kumite juniorek 16 -17 rokov nad 59 kg a Zoja Zimnikovalová, kumitejuniorek 16-17 rokov do 59 kíl.

Basketbal

BK 04 AC LB Spišská Nová Ves má za sebou dlhú prípravu a naši basketbalisti sa už nevedia dočkať úvodného zápasu. Spišiáci odohrali desať prípravných zápasov s bilanciou štyri výhry, šesť prehier, ktoré novému lodivodovi Spišiakov, Grékovi Gerogiosovi Bitzanisovi ukázali, aký je spišský potenciál pre sezónu 2018/19. „Myslím, si, že náš tím bude na novú sezónu pripravený dobre. Mali sme dobrú prípravu vo všetkých jej fázach. Všetci hráči pracovali veľmi tvrdo a deň po dni sa zlepšovali. Časom sa výsledky tvrdej driny v príprave určite dostavia, môžem s týmto obdobím vysloviť spokojnosť,“ skonštatoval Bitzanis.

Oliver Buza

Toto dokážeme urobiť...

► dokončenie zo str. 1

vadelné, folklórne, či šermiarske). Kultúra v našom meste musí mať širší rozmer. Čo by malo byť úlohou kultúry, ktorú ma financovať mesto? Prvou je samozrejme, priniesť kultúru občanom mesta, ale možno nie len na námestia, ale priniesť ju aj do miest kde bývajú. Na sídliská, medzi ľudí. Druhou úlohou je predstavovať šikovných umelcov zo Spišskej Novej Vsi. Nie len tých „veľkých“. Niektorých sme predstavili aj v Patriote. Treťou úlohou je, aj vďaka kultúrnym podujatiam, pritiahnúť do Spišskej Novej Vsi návštevníkov. Ponúknuť niečo, kvôli čomu ostanú u nás meste o niekoľko dní dlhšie. Určite nemám v úmysle obmedziť prístup ľudí ku kultúre, skôr naopak. Chceme ju podporovať, ale s väčším dôrazom na našich umelcov a rozšíriť ju aj na naše sídliská a mestské časti.

Už roky naše mesto dokazuje svoju

mimoriadnosť v športe. Dokázali sme vychovať toľko úspešných športovcov, ako žiadne iné, veľkosťou podobné, mesto na Slovensku. Dnešok je úplne iný. Takmer 80 % zamestnávateľov sú zahraničné firmy. Tie, sami od seba, len tak nebudú podporovať novoveský šport. A domáce firmy, ktoré majú problém zohnať zakázky v Spišskej, už tiež nechcú. Mojou projektom je obnoviť ZŠK s jeho pôvodnou úlohou. Uchádzať sa o podporu kultúry a športu vo firmách, ktoré pôsobia na území mesta. Tie predsa fungujú aj vďaka komunite občanov, svojich zamestnancov. A zúčastniť sa kvalitného kultúrneho či športového podujatia patrí ku psychohygiene každého človeka. Preto by sa, podľa mňa, mali podieľať na realizácii takých podujatí. Malo by im na tom záležať.

Rasťo Javorský

Komunikácia s podnikateľmi je však už môj samostatný projekt.

Mesto vyčlenilo každoročne na priamu podporu športových klubov viac ako dvesto tisíc eur. Pre športovcov je to málo, pre tých, ktorí nešportujú, je to strašne veľa. Pred 12 rokmi sme s p. Magdoškom vytvorili Združenie športových klubov (ZŠK). Úlohou tohto združenia malo byť nájsť spôsob financovania športu v Spišskej Novej Vsi a prerozdelenia získaných peňazí na základe jasných systémov. Toto združenie sa rokmi zmenilo na Radu športových klubov, ktorá prerozdeľuje peniaze od mesta. Na základe rozhodnutia predsedníctva tejto Rady

Pred rokom 1990 boli hlavnými spon-

„Hovi“ je späť, z palubovky sa presúva na funkcionársku stoličku

Už druhú sezónu bude na slovenských basketbalových palubovkách chýbať ikona spišskonovoveského klubu – Vlado Hovaňák. Bielo – modrá pätnásťka odišla do basketbalového dôchodku, no človek, ktorý tak miluje túto hru, bez nej dlho nevydržal. Vlado je späť, zasadol na funkcionársku stoličku a pred sezónou poskytol nášmu mesačníku rozhovor.

V lete si sa stal členom Výkonného výboru v BK 04 ACLB SNV. Ako k tomu prišlo a čo je tvojou úlohou?

Počas predchádzajúcej sezóny som bol oslovený, či by som nemal záujem pomôcť klubu nejakým spôsobom. Nakoniec konkrétna ponuka prišla v priebehu augusta a ja som ju prijal. Nateraz sa viac - menej zoznamujem s prostredím a so samotným chodom klubu. Mal by som dbať na starosti a verím, že aj na radosti extraligového družstva.

Čo si myslíš o doterajšej príprave a ako sa ti pozdávajú metódy nového gréckeho trénera Georgiosa Bitzanisa?

Štýl nového trénera sa mi veľmi páči. Ja osobne som zástanca tzv. „tvrdšej ruky“. S tým, že je rovnako pozerané na zahraničných, ako aj na našich hráčov. Terajší tréner toto presne predstavuje. Vybudoval si rešpekt u hráčov, má pravidlá, ktoré sa musia dodržiavať nielen na ihrisku, ale aj mimo neho. Na druhej strane dokáže pochváliť, zatlieskať a zabaviť sa s hráčmi. Čiže z môjho pohľadu zatiaľ dobrý výber trénera. Príprava prebehla štandardne ako každý rok. Tri – štyri týždne poriadnej driny, potom nastúpili prípravné zápasy. Samozrejme vždy je čo zlepšovať. V prípravných zápasoch sa ukázalo veľa chýb, na ktorých treba pracovať. Nakoniec na to sú, aby sa to všetko vyladilo pred sezónou. S niektorými hráčmi je väčšia spokojnosť, u niektorých sa verí, že ten potenciál ešte ukážu. Teraz nám však veľký škrt urobilo zranenie Maťa Majerčáka. Ale musíme to nejak vyriešiť a Maťovi dopriať čas na plnohodnotné uzdravenie.

Ako vidíš pôsobenie A - tímu v nadchádzajúcej sezóne, vzhľadom na kvalitu nášho kádra? Ako to podľa teba vyzerá v ostatných tímoch?

Tím kvalitu má. Najväčšiu za posledné štyri roky. Príchodom Pavla Lošonského sa ešte výrazne zvýšila. Preto verím a dúfam, že sa to ukáže aj v zápasoch. Čierneho Petra v podobe deviateho miesta si nechceme a neželáme vytiahnuť. Rozprávať o nejakom umiestnení do toho a toho miesta, je pre mňa neprípustné. Sľúbiť môžem len boj a chuť po víťazstve. Tak som hral vždy ja, tak chceme, aby hrali aj naši chlapci. Liga je podľa mňa o kúsok vyrovnanjšia oproti minulému roku. Sú dvaja favoriti na titul, Inter a Levice, ostatné družstvá sú výkonnostne na podobnej úrovni. Avšak len nejaké papierové porovnanie na víťazstvo nestačí. Chlapci to natrénované musia ukázať a najlepšie vždy doma pred vlastnými fanúšikmi.

Kto by mal byť v našom drese oporami, na kom a na čom by mala byť postavená naša hra?

Myslím, že príchodom Pavla Lošonského sa jasne vykryštalizovala najväčšia opora. Je to skúsený a veľmi dobrý hráč. Taktiež Viktor Juriček, ten sa ale po artroskopii kolena musí opäť dostať do formy. A tretím do partie je Cameron Williams. Samozrejme od každého, ktorého som nespomenul sa očakáva, že si svoju úlohu v zápase splní na sto percent. Nakoniec individuálny super výkon nikdy neprekona kvalitu kolektívnu hru. Verím, že Majerčák, Antoni, Krajňák i ďalší budú nemenej platnými hráčmi ako spomenuté opory.

„Pokiaľ nebude vôľa všetkých zainteresovaných pozdvihnúť basketbal a dať mu jasný smer, spoločný, dovedty budeme všetci len nadávať a mudrovať.“

Čo mládežnícke tímy, ako vidíš ich perspektívu, a s tým súvisiaci progres spišskonovoveského basketbalu?

S výchovou mladých hráčov to u nás ide dole vodou. Pozrime sa na posledné roky, koho sme v Spišskej vychovali tak, aby mal potenciál pre extraligu a reprezentáciu. Je tu len jedno meno - Maťo Majerčák. Taktiež posledným kvalitným Spišiakom v lige je Stano Baldovský. Medzi týmito chlapcami je však 10 – ročný rozdiel. Pravda je tá, a to si musíme priznať, že sme zaspali. V súčasnosti musíme pracovať na rozšírení základne. Čím viac chlapcov, tým väčší výber. Na to je potrebná určitá akcia zo strany klubu. Pevne dúfam, že sa nám podarí vymyslieť a následne zrealizovať veci tak, aby sme pritiahli deti k basketbalu.

Odbočme trochu od Spišskej Novej Vsi. Bol si rešpektovaným hráčom a dlhoročným reprezentantom. Česi nedávno postúpili na MS, my sme na európskom chvoste. Čo je podľa teba príčinou?

Čechom srdečne blahoželám. Je to skvelá správa pre ich basketbal. Pôsobil som tam dve sezóny a videl som, ako sú pre basketbal zaničení. Za celý prístup od financovania, výchove mladých, prístupu klubov k vlastným odchovancom, až po marketing celej basketbalovej súťaže, si to určite zaslúžia. Sú o úroveň až dve vyššie oproti nám. U nás na Slovensku mám niekedy pocit, akoby chcel každý hrať na vlastnom piesočku. Všetci majú patent na všetko. Vždy som si myslel, že šport vo všeobecnosti má spájať ľudí. No bohužiaľ sa tak nedeje. A to je základný kameň úrazu nášho prepadu.

Čo a ako musíme zmeniť, aby sa slovenský basketbal posunul dopredu?

Tak ako som spomínal v predošlej odpovedi. V prvom rade mať záujem a byť ochotný nájsť jednu spoločnú cestu. Potom sa už všetko ostatné dokáže nastaviť. Avšak pokiaľ nebude vôľa všetkých zainteresovaných pozdvihnúť basketbal a dať mu jasný smer, spoločný, dovedty budeme všetci len nadávať a mudrovať.

Aké je podľa teba postavenie basketbalu v očiach športovej verejnosti a čo je nutné k tomu, aby sa aj v tomto smere otočilo myslenie a prítiekli peniaze?

Basketbal je veľmi pekná hra, dynamická, plná zvrátov. Preto si myslím, že pre oko diváka veľmi zaujímavá. V konečnom dôsledku o tom svedčí aj návštevnosť počas stretnutí. Je najvyššia spo medzi všetkých halových športov. Čiže ľudia túto hru vnímajú pozitívne. Je za tým určite aj kultivovanosť prostredia športových hál oproti iných športom. V tomto by som problém nevidel. Avšak z pohľadu pritiažnutia väčších peňazí je to už o niečom inom. Basketbal u nás, v porovnaní napríklad s Čechmi, nie je tak propagovaný ani len vo verejnoprávnej televízii. Záujem zo strany médií je taktiež minimálny. Čiže celkovo pre potenciálneho sponzora basketbal nepredstavuje produkt, do ktorého by sa oplatilo investovať, respektíve prostredníctvom ktorého by sa zviditeľnil. Ďalšou kapitolou je pomoc štátu, krajov a samotných miest. Je to komplexný problém. Na Slovensku šport funguje len s pomocou silného sponzora či nadšenca pre daný šport. A takého nájsť, to je úloha každého klubu.

Oliver Buza